

A kommunista uralommal a továbbiakban is nyíltan szembenálló egyházi vezető a sokat szenvedett, de cseppet sem megtört és szüntelenül munkálkodó esztergomi érsek volt. Mindszenty József bíboros kényszerű, amerikai nagykövetségen töltött „vendégsége” egészen 1971. szeptember 28-áig tartott, amikor is a Szentszék és a Magyar Népköztársaság megállapodása alapján elhagyta az országot. Közel egy hónapos római tartózkodása után a bécsi Pázmáneumban lelt menedékre. Száműzetésében a nagyvilágban szétszóródott hívek megerősítésén munkálkodott, lelkipásztori útjai során bejárta Európát, de Kanadába, az Egyesült Államokba és Dél-Afrikába is eljutott. A bíboros beszédei, s világ egyházi és politikai vezetőnek elismerő és támogató nyilatkozatai miatt a kommunisták egyre erősebben követelték a Vatikántól Mindszenty lemondatását és megrendszabályozását.⁹⁸ A budapesti rendszer ostromának eredményeként a pápa érseki székéről való lemondásra szólította fel, melyet ő a magyar egyházi állapotok miatt nem fogadott el. Végül 1974. február 5-én VI. Pál pápa megüresedettnek nyilvánította az esztergomi érseki széket. A fehér vértanúnak is nevezett bíboros 1975. május 6-án hunyt el, holttestét Mariazellben helyezték el. Végakarata így rendelkezett: *„Amikor Mária és Szent István országa felett lenyugszik a moszkvai hitetlenség csillaga, holttestemet vigyék az esztergomi bazilika kriptájába.”* Végző nyughelyre helyezésére 1991. május 4-én, hívők tízezrei jelenlétében, ünnepélyes gyászmise és megemlékezések kíséretében került sor az Esztergomi bazilikában.⁹⁹ Mindszenty József szenttéavatási eljárása 1994 márciusában indult el.¹⁰⁰

⁹⁸ Mindszenty József: im. 488-492.o.

⁹⁹ http://mult-kor.hu/20110504_husz_eve_volt_mindszenty_jozsef_ujratemetese?print=1
(letöltve: 2016. 08. 14.)

¹⁰⁰ <http://www.mindszentyalapitvany.hu/szentte-avatas/mindszenty-jozsef/> (letöltve: 2016. 08. 14.)

Összegzés

Munkám első részében az Egyház társadalmi tanításának és az 1956-os forradalom és szabadságharc eszméinek kapcsolódási pontjait mutattam be. Láthattuk, hogy a társadalmi jólétet elősegíteni kívánó katolikus egyház az alapvető szabadságjogokból kiindulva a hősiesség ellenállókval azonos célért fohászokodott.

A kommunista hatalomátvétel után Magyarországra begyűrtűző egyházüldözés, ezen belül is a katolikus egyház ellen folytatott egyházpolitika az egyházi működés minden lehetséges területét támadta, önálló és a Krisztusi tanítás szerinti tevékenységét fokozatosan (e téren is egyfajta szalámitaktikát alkalmazva) lehetetlenné tette. Nem csoda, hogy a csupán pár napig győztes forradalom jelentette időszak az Egyházra is egyfajta megváltásként köszöntött. A tiszavirág-életű szabad lét után azonban ismét Moszkva vette át az irányítást, a forradalom egyházat érintő eseményei mellett így a megtorlás sem került el a klérust.

Végezetül szeretnék visszatekinteni az egyházi tanításra, annak is az új évezreddele foglalkozó bekezdéseire: „*A harmadik évezred küszöbén az Egyház nem fáradhat bele az evangélium hirdetésébe, amely a mulandó dolgokban is üdvösséget és valódi szabadságot ajándékoz [...].*”¹⁰¹ Írásom kezdetén az Egyház állandóságában álló értékére hívtam fel a figyelmet, s az idézett passzus is ezt az üzenetet hordozza. A történelmet behálózó emberi vívmányok természetüknel fogva nem maradnak fenn örökké, az Egyház azonban hitvallása nem evilági volta miatt kiállja az idő próbáját. Az idő jelentette próbatétel pedig olykor igen komoly nehézségeket jelent: elnyomást, üldöztetést, megaláztatást egyaránt. Büszkén mondhatjuk, hogy az 1956-os forradalomban a pesti srácok mellett az egyházi emberek is szerepet vállaltak: a megalkuvásmentes Mindszenty József, a bátor kispapok, a híveiket békére intő plébánosok, és még sokan mások is. Ők mind úgy cselekedtek, ahogy Szent Pál fordult tanítványához, Timóteushoz: „*Hirdesd az evangéliumot, állj vele elő, akár alkalmas, akár alkalmatlan. Érvelj, ints, buzdíts nagy türelemmel és hozzáértéssel. Mert jön idő, amikor az egészséges tanítást nem hallgatják szívesen, hanem saját ízlésük szerint szereznek maguknak tanítókat, hogy fülüket csiklandoztassák. Az igazságot nem hallgatják meg, de a meséket elfogadják. Te azonban maradj mindenben meggondolt, viseld el a bajokat, teljesítsd az evangélium hirdetőjének feladatát, töltsd be szolgálatodat.*”¹⁰²

¹⁰¹ Kompendium, 25.o.

¹⁰² 2Tim 4:2-5.